

KADIN MÜHENDİS

Her bireyin toplumda üstlendiği bir dizi “rol” vardır. Bizlerin, “Kadın Mühendisler” in de. Kadın, eş, anne, evlat vs. Bu rollerimizden bir çoğu ile geleneksel yapılar içerisinde (geleneksel olmasak bile) kendi özelimizde yaşayıp gidiyoruz.

Ancak, “Mühendis Rolümüzü” edinme ve gerçekleştirme sürecinde bilinçli yada bilinçsiz bir dizi engelle karşılaşyoruz.

Kız çocuklarını okula göndermeyen anlayıştan, meslekleri “kadına uygun olan/uygun olmayan” şeklinde tasnif eden anlayışa kadar bir çok geleneksel düşüncenin sürdüğü, hatta yeni tiplerle her gün biraz daha pekiştiği bir toplumda yaşıyoruz.

Kadını erkekle eşit ve özgür bir birey olarak görmeyen yaygın toplumsal bakış açısının bir biçimde her alanı etkilememesi olası mıdır? Varolan geleneksel yapı içinden “yeni”nin çıkabilmesi ancak bu etkilerin fark edilmesi, üzerine gidilmesi ve temizlenmesi ile sağlanabilir. Bu etkiler ailemizde, çevremizde, iş alanlarında olduğu gibi bazen de kendi düşünce yapımızda olabilir.

Bizim özelimizde “Mühendis Kadın Rolümüzü” başarı ile yerine getirmemizin önünde çıkan “geleneksel düşünce tarzı engellerine” genel olarak değinmek istiyorum.

Çocuklara oyuncak seçimi ile başlar bu ayrımcılık genellikle. Kız çocuğuna ömür boyu yapması beklenen göreve hazırlanılıncasına “bebek”, erkek çocuğuna “araba, tüfek” uygun görülür. (her iki cins için de rolleri pekiştiren değil, zekayı geliştirici oyuncaklar olamaz mı?) İlkokul kitaplarında sofraya kuran anne ve koltuğunda gazete okuyan baba resmini çoğumuz hatırlarız. Eğitim sürecinde çevresel, toplumsal yönlendirmelerin katkısı ile genelde kız çocukları da matematik-fizik derslerini sevmez ve kendisine “mühendis olma” hedefi koymaz.

Bütün bu engellere rağmen mühendislik eğitime yönelen kadınlarda tekniğe yabancılık, kendini yeterli hissedememe gibi içsel engeller, çoğu kez laboratuvar derslerinde partner’i deneyi kurgulayıp yaparken onun data toplayıcılığına kadar varır. Bunu da aşan, kendi

...VE DEMOKRASİ

Demokrasi, tüm üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Genellikle devlet yönetim biçimi olarak değerlendirilmesine rağmen, üniversiteler, işçi ve işveren organizasyonları ve bazı diğer sivil kurum ve kuruluşlar da demokrasi ile yönetilebilirler.

İnsan hakları, tüm insanların hak ve saygınlık açısından eşit ve özgür olarak doğduğu anlayışına dayanır. İnsan hakları, her bir bireye bağımsız seçim yapma ve yeteneklerini geliştirme özgürlüğü sağlar.

Bir toplumun etnik, dini veya cinsel olarak genel ortaklıklarından ayrılan guruplar o toplumun azınlık statüsündedirler. İdealist demokrat düşünürler, gerçek demokrasilerde herkesin sosyal ve siyasal eşitliği sağlandığı için demokratik ülkelerde azınlığın olamayacağını, olmaması gerektiğini savunurlar.

Vikipedi, özgür ansiklopedi
http://tr.wikipedia.org/wiki/De_mokrasi

kendine kanıtlayan “kadın mühendis” toplumun geneline göre geleneksel düşüncelerin daha az yer bulduğu, cinsiyet ayrımcılığının minimum düzeyde olduğu üniversiteyi tamamlayıp, mesleğini uygulamak maddi manevi tatmin yaşamak coşkusu ile iş aramaya başlar.

İş ilanlarında şu kadar yıl tecrübe, şu okul mezunu gibi engelleri aşarsa da “askerliğini yapmış” şartını aşması kolay olmaz. Pozitif yanından bakıp, aradıkları pozisyona uygun kadın olabileceğini düşünmediklerini varsayarak başvurmadan çekinmemek gerekir. (Böyle değilse de çok fazla bir şey kaybedilmiş olmaz.) (Bir defasında 1990’ların başında bir gazete ilanı gözüme ilişmişti. Aradıkları bütün özellikler bende vardı. Ancak askerlik yapma şartını sağlayamıyordum. Telefonla aradım. İlgili ile görüştük. “Bütün özellikleri sağlıyorum ancak askerlik yapmadım” dedim. Hoş bir konuşma geçti. Görüşmeye davet edildim. Belli ki bir kadının başvurması olasılığı akıllarına bile gelmemiş, bilinçsiz önyargıları ile ilan vermişlerdi.)

Bir biçimde “askerlik şartı” koşmayan bir iş yerine başvurusunda da cesaret kıran konuşmalara direnmek zorundadır. Bekarsanız “Evlilik düşünüp düşünmediğiniz”, evliyseniz “Çocuk yapma” konusundaki planlarınız gayet doğal sorular gibi yöneltilir. (İşveren olarak işe aldığınız elemanın işi öğrendikten sonra işten ayrılması elbette iyi bir şey değildir. Ayrıca kariyer yapan bir kadın için de doğum dönemi işten uzak kalmak, gelişmelerden kopmak, belki de işsiz kalıp yeniden iş bulmak zorunda kalmaktır. Ancak “çocuk doğumu” tartışmasız doğal bir olaydır. Günümüzde İnternet ortamında ev-ofis mesafesini çok kısaltmak olasıdır. Bu sorunun çözümü için “işe almama” değil, teknolojinin getirdiği olanaklarla olayı işveren için de çalışan için de minimum zararla kapatmak olasıdır. Bu konunun uzmanlarınca ele alınmasında yarar vardır.)

Bir çok kişinin kafasında (bazen bazı mühendislerin de) “proje mühendis” “uygulamacı mühendis” gibi bir tasnif vardır. Bu çok yanlış bir düşüncedir. Uygulama sürecine aktif olarak katılmamış bir mühendisin tasarlayacağı proje uygulamaya dönük olamayacaktır. Meslek hayatına doğrudan projecilikle başlasa bile bir mühendisin uygulama sürecine katılıp, gözlemlemesi şarttır.

Bir sorunu çözmek için, önce var olduğunu kabul etmek zorundayız. 'Kadın' (bizde türban biçimini alır) bütün İslam ülkeleri için çok ciddi bir sorundur. Bu din sorunu değil, uygar olup olmama sorunudur. Ve demokrasi sorunudur. Demokrasi sadece siyasal bir olgu, seçimle başlayan ve biten bir süreç değildir. Demokrasi, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir tercihtir. İnsanların 'birey' olabildiği ve özgür seçimlerini yapabildiği bir düzen.

Bu konuda bizim de dahil olmak üzere, İslam ülkelerinin yapması gereken çok şey var.

*Türker Alkan 06 Mayıs 2005
Cuma – Radikal*

Bu engelleri de aşan “Kadın Mühendis” artık uygulama da aktif olarak çalışmakta fabrikada, madende, inşaatta kendi alanında mesleğinin uygulamasını yaparak maddi/manevi tatmin yaşamaktadır. Bu kez çeşitli düzeyde cinsel ayrımcı iş yeri sorunları ile baş etmek zorundadır.

Geleneksel düşüncelerin etkisi ile bilinçsiz yapılan yanlışlar olabildiği gibi, kötü niyetli ve bilinçli “taciz” diye adlandırabileceğimiz davranışlarda maalesef karşısına çıkabilir. İkinci türün iş hayatında, her düzeyde bulunan bir çok kadının ortak sorunu olduğunu ve daha az rastlanıldığını düşünüyorum.

“Geleneksel düşüncelerin” etkisi ile “bilinçsiz” olarak yapılan ve kadınlar tarafından “taciz” olarak düşünülen bazı davranışlara biraz daha hoşgörü ile bakılması gerekir.

Elbette ki hoş görülmesi bakılması kabullenmek anlamına gelmez. Bu tür davranışları örneklerle açmak istiyorum.

Erkeklerin ağırlıklı çalıştığı ortamlarda size alışık kendilerinden birisi gibi görmeye başladıklarında yanınızda küfürlü konuşmalar olabilir. Bu tür durumlarda fazla keskin kulaklara sahip olmamak iyi bir yoldur. Bu genellikle ağızdan kaçan bir sözcük olur ve çoğu kez sizden özür dilenir. Ama birileri patavatsızca, sürekli, sizi taciz edencesine küfrediyorsa onu kibarca uyarmak bir yöntem olabilir.

Daha önce hiç kadının çalışmadığı bir iş alanına ilk giren sizseniz duvarları süsleyen pornografik kadın fotoğraflarını görmezlikten gelmelisiniz. Bir sonraki gelişinizde o resimler kaldırılmış olacaktır.

Patronunuz yada meslektaşlarınız, çalışma alanının “bir ‘hanım’ için zor olduğu” düşüncesiyle hareket etmenizi engelleyecek kadar, korumacı davranabilirler. Zor bir durum. Kız çocuklarının aile ortamından da çok alışkın oldukları bu davranışı Kadın Mühendislerin sorgulamadan kabul etmemeleri gerekir. Aksi takdirde bir süre sonra işinizi yapamaz hale gelmeniz içten bile değildir.

Kadınların çok az çalıştığı bir iş alanında çalışıyorsanız erkek meslektaşlarınızın kafalarında yeni sorgulamalara yol açarsınız. Bu iyi bir şeydir. Onların kafasında evlerinden, çevrelerinden belli bir kadın imajı vardır ve

Hiçbir zafere çiçekli yollardan gidilmez. La Fontaine

siz bu imajı alt üst etmişsinizdir. “Kadın Mühendis’ erkek alanlarında çalışabilir mi?” “Yol, baraj, bina vs inşaatları kadınlara uygun mudur değil midir?” Sizinle bu konularda tartışmak isteyenler çıkabilir. Bu tip durumlarda sözcüklerle değil uygulama ile verilen cevaplar etkilidir. Sizin bu işlerde başarılı olduğunuzu görmek onlara kafalarındaki “kadın imajını” değiştirme şansı verir.

Anadolu insanının genel olarak toplumsal yapıdan gelen bir kadına saygı anlayışı vardır. Bu anlayış astlarınızla ilişkide “yenge”, “abla” gibi hitaplarla ortaya çıkar. Zamanla onlara “Şefim”, “Mühendis Hanım” gibi iş yerindeki unvanınızla hitap etmeyi öğreteceksiniz. Mesleki olarak yeterli, insan olarak adaletli olduğunuza emin olduklarında size olan saygılarının erkek meslektaşlarınıza duyduklarından az olmadığını gözlemleyeceksiniz.

Erkek egemen iş alanlarında çalışan az sayıda kadın arasında da her zaman işler çok iyi gitmeyebilir. Bir hikaye vardır; iki çift cadde de yürürken karşılaşırlar. Erkekler karşı taraftaki kadınlara, kadınlar birbirine bakarlar. Diğer kadın ne giymiştir, nasıl görünüyordur. İş alanlarında bazen sizin statünüzden daha alt düzeyde çalışan kadınlar bile sırf kadın olduğunuzdan, sizi kendilerine yakın görüp, sizinle rekabete girmeye çalışabilirler. İşinize zarar vermediği sürece hoşgörü önerim. Zarar verir düzeye geliyorsa kişisel olarak onları karşınıza almadan, sadece davranışına yönelik nazik bir uyarının yararı olacağını göreceksiniz.

Bir başka tatsız sorun, işyeri arkadaşlarınızın eşlerinin sizin varlığınızı kıskanmaları olabilir. Çoğu kez bunun sebebi siz değilsinizdir. Burada da en etkili yöntem onlarla tanışmak, sizi tanımalarına, korkularının yersiz olduğunu anlamalarına şans vermektir.

İş hayatında Kadın Mühendislerin yaygın karşılaştıkları bir başka problem de erkekler arası (kadınlara kapalı) sosyal ilişkilerdir. Erkek çalışanlar arasında rekabette olsa, akşam birlikte bir bara gitmek, birlikte maç seyretmek gibi erkeklere özel bir ilişki oluşur ve bu diyalog işyeri ilişkilerini de olumlu etkiler. Yönetim kademesine doğru çıkıldıkça bu durum daha fazla kadınlar aleyhine işler. İş yeri politikaları, müşteri ilişkileri genellikle iş yeri dışındaki sosyal ilişkilerde belirlenir.

Demokrasinin esasları:

Demokrasi günümüz anlamıyla bir hükümet şekli olduğu gibi, toplum hayatını düzenleme bakımından bir kurallar bütünüdür. Demokraside soy, sops, servet, ırk ve benzeri özellikler hiçbir şahsa, başkalarına karşı üstünlük sağlamaz. Gerçek demokratik yönetimlerde, fertler arasında büyük çapta ekonomik farklılıklar olmaz.

Demokrasi, diğer taraftan, fertlerin hükümet baskısı altında kalıp ezilmelerini de önler. Demokrasi yönetiminde, herkesin konuşma, basın-yayın ve din hürriyeti vardır. Ayrıca, kanunlara aykırı olmamak kaydıyla yürürlükteki hükümete muhalefet etme, icraatlarını serbestlikte tenkit ve tasvip etme hakkı da vardır.

Genbilim, Türkiye Bilim Sitesi
<http://www.genbilim.com/content/view/267/86/>

Buraya kadar kadınların mühendislikte önlerini tıkayan, bizzat yaşadığım veya mühendis kadın arkadaşlarımın yaşadıkları negatif olaylardan söz ettim. Bu yazıyı okudukça; **“Kadınlar da her alanda çalışsınlar. Bu kadar sorunla boğuşmalarına ne gerek var?”** diye düşünenleriniz olabilir.

“Mühendis Emeği” toplumun her alanında, bizi çevreleyen her üründe, binalar, yollar, barajlar, madenler, su-elektrik-telefon-doğalgaz şebekeleri, her türden sanayi ürünleri, bilgisayarlar, iletişim ağları .... gibi her alan ve üründe yer almaktadır. Modern toplumun inşası, yaşatılması ve devamlılığının sürdürülmesi ile ilgili her şeyin temelinde **“Mühendislik Bilimi”** yer almaktadır. Bu alanların, toplumun yarısını dışarıda bırakacak şekilde örgütlenmesi toplumun dışarıda bırakılan yarısı için eşitsizlik, haksızlık sayılabileceği gibi, geneli için de bir kayıptır. **“Kadın Bakış Açısının”** **“Mühendislik Ürünlerine”** yansımaması toplumun bir kayıptır.

8 Mart 1857 yılında New York’lu kadın tekstil işçilerinin mücadelesi bu gün nasıl Dünya Kadınlarının önünün açtıysa, kadınların herhangi bir alandaki eşit hak ve özgürlük mücadeleleri diğer alanlara da pozitif yansıyacaktır.

Mühendis Kadınların hak ettikleri yeri almaları, iş yerlerindeki diğer kadın çalışanlara örnek olacaktır. Diğer çalışan kadınlar için de bir biçimde sorun olan **“Geleneksel Bakış Açısının”** değişmesi onların koşullarını da düzeltecektir.

Özellikle **“Politikadaki Kadın Gücü”**nün artması bu tip çabalardan beslenecektir.

Barışçıl, temelinde insanların mutluluğu olan, rasyonel yönetilen bir Dünya için **“Kadın Bakış açısının”** iş hayatına, sanata, edebiyata, politikaya yansımaları gerekmektedir.

“Mühendis Kadın ve Erkekler” olarak demokrasi mücadelemizin bütün diğer alanları gibi bu alan da bizim demokrat tavrımızı beklemektedir.

Ruhsar Kazak – Elektrik Mühendisi

"Bir sosyal topluluk, bir millet, kadın ve erkek denilen iki tür insandan oluşur.

Kabil midir ki, bir kitlenin bir parçasını geliştirelim diğerine müsamaha edelim de kitlenin bütününe ilerletebilmiş olsun"

K. Atatürk

